

Молитва за прославу Ісповідника Віри Патріярха Йосифа

Пресвята Тройце, слава і хвала Тобі за ласки, уділені Пастирю Української Католицької Церкви, Слuzі Божому Йосифу Сліпому, і за те, що в ньому Ти дала нам світлий зразок непохитності у вірі і героїської витривалості оборонця Твоєї переслідуваної Церкви і правдивого свідка розп'ятого Христа впродовж 18 довгих років сибірської каторги.

Через його заслуги і посередництво, дай нам силу йти за Христом хресною дорогою і допоможи нам одержати ласку, якої дуже потребуємо і про яку сьогодні прохаємо (*сказати яку*), щоб ця випрошена ласка стала спонукою піднесення на Престоли Твого доброго, сильного, вірного сина Твоєї Церкви. Бо Тобі належить усяка слава, честь і поклонення, Отцю, і Сину, і Святому Духові, нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

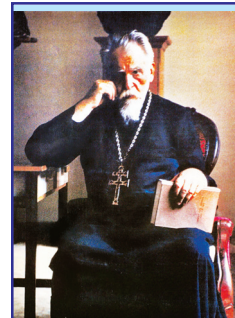
Дизайн та друк:

Товариство українців католиків "Свята Софія"
7911 Whitewood Rd., Elkins Park, PA 19027.

Тел.: 215-635-1555

веб-сторінка: <http://st sophia.us>

електронна адреса: st.sophiara@yahoo.com

Центр Студій спадщини Патріярха Йосифа Сліпого

7911 Whitewood Rd.
Elkins Park PA 19027
215-635-1555

Обіжник Ч. 2 (6) Весна 2014

Вечір вшанування пам'яті Тараса Шевченка та Патріярха Йосифа Сліпого у Філадельфії

6 березня Релігійне Товариство українців католиків «Свята Софія» та Осередок праці НТШ у Філадельфії вшанували пам'ять двох великих синів України – Тараса Шевченка з нагоди 200-ліття від дня народження та Патріярха Йосифа Сліпого в 30-ті роковини відходу у вічність. В рамках вечора присутні заслухали доповідь д-р Ірини Іванкович «Нема пророка в своїй країні»: Тарас Шевченко і Патріярх Йосиф Сліпий», яка проаналізувала вплив Кобзаря на формування національно-християнського світогляду Ісповідника Віри. Того ж вечора академік Леонід Рудницький запрезентував книжку «Серця живе джерело. Антологія поезій, присвячених Блаженнішому Патріярху Йосифу Сліпому», яка побачила світ наприкінці 2013 року в Івано-Франківську з нагоди 50-ліття звільнення з неволі цього Ісповідника Віри. Видання є третім, доповненим і виправленим (два попередні – 1995, 2000), у якому зібрано й запропоновано читачам усе найкраще з поетичного доробку 19-ти авторів як з України, так і з діаспори. Своїм художнім словом поети створили неперебутній образ Блаженнішого Патріярха Йосифа Сліпого – Людини, Громадянина, Ісповідника Віри Христової, життя і діяльність якої були цілком складені на вівтар служіння Церкві, українському народу та Україні. Упорядниками книги є академік НАНУ Леонід Рудницький та директор Інституту філології Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника проф. д-р Степан Хороб. У книжці також вміщено ґрунтовну статтю д-р Ірини Іванкович «Літературні відношення Патріярха Йосифа Сліпого», а ціле видання збагачено репродукціями картин відомого мистця діаспори Юрія Гури. Антологію видано за сприяння Релігійного Товариства Українців Католиків «Свята Софія» США, саму ж презентацію супроводжував перегляд прозірок.

Відзначення 25-ліття виходу УГКЦ з підпілля та 40-ліття діяльності Товариства “Свята Софія” в США

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМ. ШЕВЧЕНКА
SHEVCHENKO SCIENTIFIC SOCIETY, INC.

ФУНДАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО
ВІЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Східно-Європейський
Дослідний Інститут
ім. Липинського

Субота, 3 травня 2014 року

Каплиця Університету Ла Саль (20th and Olney Ave.)

9:00 год. ранку - 4:00 год. пополудні - Міжнародна наукова конференція “Катакомбна Церква в ХХ-му столітті” (англомовна). Виставка “До Світла Воскресіння крізь терни катакомб”. Кошт: 30 дол. (включає перекуску та обід).

Неділя, 4 травня 2014 року

Дім Товариства “Свята Софія” (7911 Whitewood Rd., Elkins Park, PA 19027).

9.15 год. ранку-12.30 год. пополудні - Відкриття Музейної кімнати Патріярха Йосифа Сліпого. Круглий стіл “Патріярх Йосиф Сліпий очима молодих науковців” (україномовна). Кошт: 10 дол. (включає перекуску).

Центр духовности сс. Василянок (710 Fox Chase Road, Fox Chase Manor, PA 19046)

6.00 год. вечора - Святочне прийняття з нагоди 40-ліття Товариства “Свята Софія” США з науково-культурною програмою (вступ: добровільні датки)

Прохання надсилати реєстрацію (ім'я, прізвище, адреса, контактний телефон, е-мейл, події, на які особа реєструється) разом з оплатою (з позначкою - Conference) до 1 квітня на адресу: St. Sophia Religious Association, 7911 Whitewood Rd., Elkins Park, PA 19027. За додатковою інформацією просимо звертатися за тел. 215-635-1555; 267-902-8531 або на електронну пошту: st.sophiara@yahoo.com

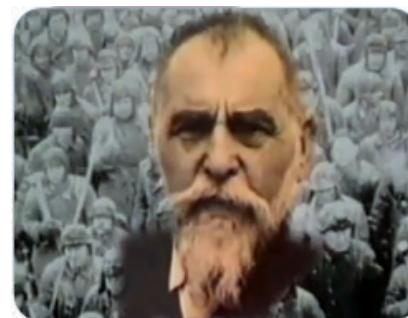
Центр Студій спадщини
Патріярха Йосифа Сліпого у Філадельфії

оголошує

конкурс декламації

“Одна Сибір неісходима...”

з нагоди 25-ліття виходу з підпілля
Української Греко-Католицької Церкви

До участі запрошуємо учнів 5-12 клас.

Прохаємо учителів до **1 березня 2014 р.** вибрати по 2 учасники з кожної класи. Кожен конкурсант віддекламує один вірш (обраний індивідуально або учителем) із переліку, запропонованого Журі конкурсу.

Конкурс відбудеться 12 квітня 2014 р.

Переможців чекають призи та нагороди!

**Головний Спонсор
Конкурсу:**

Українська Кредитова
Кооператива
“САМОПОМІЧ”

«Нема пророка в своїй країні»: Тарас Шевченко та Патріярх Йосиф Сліпий.

До 200-ліття з дня народження Великого Кобзаря та 30-річчя смерті Ісповідника Віри

д-р Ірина ІВАНКОВИЧ

Перший Патріярх Української Греко-Католицької Церкви Кардинал Йосиф Сліпий (1892-1984) в розумінні пересічного українця постає як Ісповідник Віри, Глава Катакомбної Церкви, богослов, науковець та патріот свого народу. Його інтелект, глибина думки та непохитність віри пронизують усі без винятку наукові праці, послання, проповіді, рецензії, а багатогранність зацікавлень охоплює історію Церкви, богослов'я, мартирологію та інші царини науки.

Небагато однак знаємо про Патріярха Йосифа як шанувальника літератури, як і про її вплив на стиль писання Блаженнішого, деякі з творів якого заслуговують на літературознавчу аналізу з огляду на їх ліричний, прозаїчний, а навіть імпресіоністичний характер, як, скажімо, його «Заповіт», «Спогади»¹ чи «Подорожі». Це, з черги, дає підстави стверджувати, що література була невід'ємною частиною творчого світу Патріярха, який формувався у значній мірі під впливом родинного зацікавлення освітою взагалі та красним письменством зокрема. Першою розвідкою в напрямі дослідження теми «Патріярх Йосиф і література» стала вступна стаття відомого літературознавця академіка НАНУ Леоніда Рудницького до другого видання згаданої «Антології поезій, присвячених Йосифу Сліпому», яка побачила світ 1999 року в Івано-Франківську². У цій передмові автор стверджує, що Блаженніший був обзнайомлений із творчістю «таких велетнів світової літератури, як Гомер, Данте, Гете, Шіллер, Байрон, Ніцше, Міцкевич»³, а з українських майстрів слова особливо цінував Тараса Шевченка та Івана Франка. В дійсності, уже доволі побіжна аналіза творів Патріярха Йосифа доводить, що він цікавився творчістю вітчизняних письменників, починаючи від Котляревського та Шевченка і закінчуючи українськими мистцями слова в діаспорі – Іваном Керницьким (1913-1984), Едвардом Козаком (1902-1992) та Лесею Храпливою-Щур. Проповіді Патріярха щедро пересипані цитатами із поетичних надбань Шашкевича, згаданих вище Франка та Шевченка, останнього з яких Блаженніший вважав «генієм українського народу»⁴. Патріярх Йосиф достеменно знав творчість Кобзаря; він цитував напам'ять не лише загально прийняті для українців «Заповіт» та «Думи мої», а й уривки з поем «Послання», «Сон» та «Неофіти». «Кобзар» він вважав «філософією в стихах, і книгою життєвої мудрости»⁵; Патріярхові особливо імпонувало християнське начало творчости Шевченка, адже «для успіхів тієї своєї праці він молить Божого благословення: [...] «Благослови мої, Боже, Нетвердії руки»⁶, - говорить Блаженніший. На думку Їх Блаженства, Шевченко тому став народним велетнем, що «своїм генієм він вникнув, як ніхто інший, у глибіню долі й недолю народу, обняв минуле і сучасне та бистрим оком глянув у майбутнє. У поезіях він звеличав правду і любов в усіх їх відмінах і відтінях, в дійсності і вижиданні. Тому то вони архітвір його духа і то уняті в не перевищене слово і мову»⁷.

¹⁶ Послання Блаженнішого Патріярха Йосифа з нагоди завершення 90 літ життя. Рим 9/22 березня 1982 р.// Твори Патріярха і Кардинала Йосифа. Зібрали о. д-р Іван Хома і о. д-р Іван Музичка. Том XIV. – Український Католицький Університет ім. св. Климента Папи. Рим, 1985. – с. 41.

¹⁷ Там само, с. 41

¹⁸ Айзеншток І. Невідомі та призабуті спогади про Т. Г. Шевченка // Вітчизна. — 1961. — № 3. — С. 175.

¹⁹ Подяка Блаженнішого Патріярха Йосифа учасникам його ювілею 85-ліття //Твори Патріярха і Кардинала Йосифа. Зібрали о. д-р Іван Хома і о. д-р Іван Музичка. Том XIV. – Український Католицький Університет ім. св. Климента Папи. Рим, 1985. – с. 143.

²⁰ Шевченко Т. І мертвим, і живим, і ненародженим землякам моїм в Україні і не в Україні мое дружнєє посланіє

²¹ Промова Блаженнішого Патріярха Йосифа на святочнім концерті 22 вересня 1979 р.// Твори Патріярха і Кардинала Йосифа. Зібрали о. д-р Іван Хома і о. д-р Іван Музичка. Том XIV. – Український Католицький Університет ім. св. Климента Папи. Рим, 1985. – с. 183.

²² The Catholic Standard and Times, Філядельфія, 26 липня 1968 р.//Подорожі Блаженнішого Кир Йосифа VII 1968-1970 у світлі чужої преси. Ольга Вітошинська – Праці Українського Богословського Наукового Товариства, том XX Рим-Париж 1972 – с. 22.

²³ Спогади, с. 9

²⁴ Там само, с. 41

²⁵ Привіт Блаженнішого Патріярха Йосифа до Філії УКУ в Лондоні, Велика Британія. 7 квітня 1979 р./ / Твори Патріярха і Кардинала Йосифа. Зібрали о. д-р Іван Хома і о. д-р Іван Музичка. Том XIV. – Український Католицький Університет ім. св. Климента Папи. Рим, 1985. – с. 369.

²⁶ Привіт Блаженнішого з нагоди відкриття Філії УКУ в Монреалі, Канада, 23 листопада 1977 р.// Твори Патріярха і Кардинала Йосифа. Зібрали о. д-р Іван Хома і о. д-р Іван Музичка. Том XIV. – Український Католицький Університет ім. св. Климента Папи. Рим, 1985. – с. 314.

²⁷ Привіт Блаженнішого Патріярха Йосифа до Філії УКУ в Лондоні, Велика Британія. 7 квітня 1979 р.// Твори Патріярха і Кардинала Йосифа. Зібрали о. д-р Іван Хома і о. д-р Іван Музичка. Том XIV. – Український Католицький Університет ім. св. Климента Папи. Рим, 1985. – с. 369.

²⁸ Привіт Блаженнішого Патріярха Йосифа з нагоди 50-ліття Львівської Богословської Академії, 7 травня 1980 р.// Твори Патріярха і Кардинала Йосифа. Зібрали о. д-р Іван Хома і о. д-р Іван Музичка. Том XIV. – Український Католицький Університет ім. св. Климента Папи. Рим, 1985. – с. 388.

²⁹ Проповідь Блаженнішого Йосифа 17 червня 1977 року// Вісті з Риму, ч. 11-13 /318-320/, рік XV. – Рим, 19 липня 1977 року. – с.9.

³⁰Слово Блаженнішого Йосифа не відкритті пам'ятника Тараса Шевченка в Буенос Айрес, 5 грудня 1971 року// Твори Патріярха і Кардинала Йосифа. Зібрали о. д-р Іван Хома і о. д-р Іван Музичка. Том XIII. – Український Католицький Університет ім. св. Климента Папи. Рим, 1983. – с. 133.

³¹ Там само, с. 136.

³² Там само, с. 136.

³³ Слово Блаженнішого Йосифа не відкритті пам'ятника Тараса Шевченка в Буенос Айрес, 5 грудня 1971 року// Твори Патріярха і Кардинала Йосифа. Зібрали о. д-р Іван Хома і о. д-р Іван Музичка. Том XIII. – Український Католицький Університет ім. св. Климента Папи. Рим, 1983. – с. 135

³⁴ Поминальне слово Блаженнішого Йосифа при відкритті пам'ятника Тарасові Шевченкові, здвигненого Українським Католицьким Університетом в Римі, 18 червня 1972 р.// Твори Патріярха і Кардинала Йосифа. Зібрали о. д-р Іван Хома і о. д-р Іван Музичка. Том XIII. – Український Католицький Університет ім. св. Климента Папи. Рим, 1983. – с. 167.

³⁵ Там само, с. 164.

³⁶ Там само, с. 167.

³⁷ Там само, с. 169.

³⁸ Слово Блаженнішого Йосифа на відкритті пам'ятника Тараса Шевченка в Буенос Айрес, 5 грудня 1971 року// Твори Патріярха і Кардинала Йосифа. Зібрали о. д-р Іван Хома і о. д-р Іван Музичка. Том XIII. – Український Католицький Університет ім. св. Климента Папи. Рим, 1983. – с. 137.

В уяві молодого хлопця Тарас Шевченко був символом українства, носієм націєтворчих тенденцій, як читаємо у «Спогадах Патріярха»: «На весіллі у вуйка Миколи Дичковського я чув деклямації віршів Шевченка, які деклямував наш свояк Гарматій (...) , бо в тій родині була велика національна свідомість»⁸. Патріярх достеменно пам'ятав своє перше знайомство із творчістю Кобзаря «в четвертій народній клясі»⁹, коли «учитель Іван Слободяник (...) дав мені Кобзаря Шевченка, якого я перший раз зобачив. Пригадую собі, що я зараз вивчив на пам'ять «Думи мої, думи мої», а опісля інші вірші»¹⁰. Уже в той час учень школи на підпольській Галичині¹¹ був ознайомлений із політичними, в тому числі анти-польськими поглядами Шевченка, як свідчать спогади Патріярха з шкільних часів: «Щороку давали концерт в честь Т. Шевченка, то була новість. (...) Треба було так укладати програму, щоб не вразити поляків»¹².

Чимало паралелей можна провести між цими Велетнями Духа, вигнаними з власної землі Пророками свого народу: тут і віра в Бога, і любов до науки, і боротьба за правду, і безмежний патріотизм, і ув'язнення, і вигнання поза межі України, і смерть на чужині, і врешті повернення на рідну землю по смерті. Слова, які Патріярх Йосиф свого часу сказав про Тараса Шевченка: «Любов до Бога, сплетена з любов'ю до України, оце його найвищий життєвий ідеал, життєве завдання і життєве змагання»¹³, можна застосувати і до Блаженнішого. Подібно як через усі твори Тараса Шевченка червоною ниткою проходить мотив любови до України, так і проповіді Патріярха Йосифа на чужині – в той чи інший спосіб – віддзеркалюють його синівське вболівання за долю батьківщини і його Мовчазної Церкви-Страдниці. Для нього ці два поняття тотожні, і щоб довести слухача до апогею тієї болючої журби за терпіння поневоленої України та Катакомбної Церкви, Блаженніший сягає до цитат із поезії Кобзаря. Персоніфікація образу України у вірші Шевченка «До Основ'яненка» (1839), яка «обідрана сиротою понад Дніпром плаче», знаходить своє застосування у дещо зміненій формі у змалюванні образу Мовчазної Церкви у «Слові Блаженнішого Патріярха Йосифа з нагоди Архиєрейських свячень Архиєпископа-Митрополита Стефана Сулика і єпископа Іннокентія Лотоцького»¹⁴, де Патріярх вкотре наголошує на стражденній долі УГКЦ: «Цим дотиком і святим рукоположенням Ви одержали наче важний символ Вашої приналежності до тієї Святої Української Церкви, що «обідрана сиротою на своїй землі плаче»¹⁵. У своєму «Посланні з нагоди завершення 90 літ життя» Патріярх знову говорить про переслідування Церкви «в укритті», згадуючи слова Шевченка: «Душевно терпимо ми разом з Вами, бо не дано нам знати, коли скінчиться те *врем'я люте*. Але ми віримо, що лютому времені прийде кінець»¹⁶. В дусі цієї віри, Патріярх закликає усіх до молитви, бо вона – «найуспішніший засіб, це зброя Божа»¹⁷. Оця непохитна віра у краші часи, в минучість «времені лютого» та заклик до молитви вперше зазвучали 145 років раніше, коли, також на чужині, «сидячи у фортеці перед відправкою у заслання, Шевченко на полях якоїсь книги, даної йому для читання, написав багато віршів» - згадував згодом В. М. Лазаревський¹⁸. Вони становлять окремих цикл «В казематі», датований 30 травня 1847 року, і в одному із них під назвою «Чи ми ще зійдемося знову?..» Шевченко з такою ж тугою, а водночас нескореністю та вірою писав:

За посередництвом цитованих уривків із поеми, Блаженніший передав зміст твору: «Ми бачимо перед собою і Колізей, і палати Неронів і Діоклеціанів, і статуї Пріяма і Фавна, муз і грацій, грізних леопардів в музеях, і оце чуємо його могутнє слово в обороні Божої правди, яку приносить Святий Петро до Риму»³⁶, а також розкрив образи головних героїв: «Алкид зі своєю матір'ю – це персоніфікація чистої і повної жертви для Христа. [...] мати Алкида прийняла слово Христа, живого істинного Бога та понесла це слово правди у світ»³⁷.

Без сумніву, Патріярх Йосиф Сліпий використовував творчість Шевченка як дороговказ для українців в Україні та на поселеннях, закликаючи їх бачити у ньому знак «єдності твого великого Українського Народу» і спонуку «твоеї національної свідомости»³⁸.

ПРИМІТКИ

¹ Спогади Патріярха Йосифа, написані під час ферій 1963-1964 р. в монастирі Отців Пасіоністів в Неттуно. Копія рукопису цих спогадів, яку Блаженніший особисто передав академікові Леонідові Рудницькому, сьогодні зберігається в архівах Центру Студій спадщини Патріярха Йосифа у Філядельфії. На даний час в Римі ведуться редакційні роботи з метою публікації цих Спогадів 2014 року українською та англійською мовами.

² В основу цієї передмови автор поклав статтю «Образ Патріярха Йосифа I в літературі»//*Interpido Pastori*: Науковий збірник на честь Блаженнішого Патріярха Йосифа в 40-ліття вступлення на Галицький престіл 1.11.1944. – Рим, 1984. – с. 681-691.

³ Рудницький Л. Патріярх Йосиф і література//*Антологія поезій, присвячених Йосифу Сліпому*. – Івано-Франківськ: «Плай», 1999. - с. 22.

⁴ Слово Блаженнішого Йосифа на відкритті пам'ятника Тараса Шевченка в Буенос Айрес, 5 грудня 1971 року//*Твори Патріярха і Кардинала Йосифа*. Зібрані о. д-р Іван Хома і о. д-р Іван Музичка. Том XIII. – Український Католицький Університет ім. св. Климента Папи. Рим, 1983. – с. 133.

⁵ Там само, с. 137.

⁶ Там само, с. 134.

⁷ Там само

⁸ Спогади Патріярха Йосифа – с. 23.

⁹ Благодарне слово Блаженнішого Йосифа 17 лютого 1972 р. у храмі Жировицької Матері Божої і свв. Мучеників Сергія і Вакха// *Твори Патріярха і Кардинала Йосифа*. Зібрані о. д-р Іван Хома і о. д-р Іван Музичка. Том XIII. – Український Католицький Університет ім. св. Климента Папи. Рим, 1983. – с. 150.

¹⁰ Спогади, с. 27.

¹¹ Як згадує Патріярх, навчання він розпочав «найправдоподібніше 1898/99 року» (Спогади, с. 9). Хоч юридично Галичина знаходилась у складі Австро-Угорщини, адміністративний контроль у провінції здійснювали поляки.

¹² Там само, с. 35.

¹³ Поминальне слово Блаженнішого Йосифа при відкритті пам'ятника Тарасові Шевченкові, здвигненого Українським Католицьким Університетом в Римі, 18 червня 1972 р.// *Твори Патріярха і Кардинала Йосифа*. Зібрані о. д-р Іван Хома і о. д-р Іван Музичка. Том XIII. – Український Католицький Університет ім. св. Климента Папи. Рим, 1985. – с. 167.

¹⁴ Слово Блаженнішого Патріярха Йосифа з нагоди Архиєрейських свячень Архиєпископа-Митрополита Стефана Сулика і єпископа Іннокентія Лотоцького 1 березня 1981 в Соборі Святої Софії в Римі// *Твори Патріярха і Кардинала Йосифа*. Зібрані о. д-р Іван Хома і о. д-р Іван Музичка. Том XIV. – Український Католицький Університет ім. св. Климента Папи. Рим, 1985. – с. 196.

¹⁵ Там само

І на возах, на колесах з
 із Римців із ризами:
 «Вості» вивезли тіла
 І вивезли на Тибр: «А мати
 Тихо, мовби за возами
 Марго торла тіла
 на Тибр... *над славом праведним твоїм*
Старий страшно за ризами

1857. 8. XII

Кирило Кобзар

Неофіти

Уривок з поеми «Неофіти», власноручно занотований Блаженнішим. Оригінал записки зберігається в архівах Центру студій спадщини Патріярха Йосифа.

університетські пороги»³⁴.

Слід звернути увагу на оригіальність цього монументу, що його виготовив проф. Уго Маццеї (світлина праворуч): Шевченко-трибун постає перед нами зодягнений у римську тогу, тримаючи в лівій руці «Кобзаря»; права рука піднесена вгору як заклик поета до своїх дітей звернути увагу на важливість знання та освіти. Символіка римської тоги вимовна не лише тим, що пам'ятник споруджено у Вічному Місті, а й тим, що Рим є місцем дії християнської поеми «Неофіти», що її Шевченко написав 1857 року в Новгороді. Тому у своєму слові Патріярх зосередив увагу на аналізі твору, у якому поет «оспівав мучеництво перших християн в Римі і то з ніжною любов'ю та співчуттям»³⁵.

Свою Україну любить.
 Любить її... во врем'я люте,
 В остатню, тяжкую мінуту
 За неї Господа молить.

Чужина в дійсності зроджувала невимовну тугу за Україною як у Шевченка, так й у Патріярха Йосифа, проте жоден із них не покинув надії та віри в те, що повернення на рідну землю рано чи пізно відбудеться – якщо не їхнє особисте, то грядучих поколінь. Базуючись на вірші «Думи мої», у якому Кобзар закликає: «В Україну ідіть, діти! В нашу Україну», Блаженніший немовби складає обіцянку Шевченкові у своїй «Подяці учасникам його ювілею 85-ліття» говорячи: «За якийсь час ми піднесемося і навіть підемо в Україну!»¹⁹, бо ж «в своїй хаті своя й правда, і сила, і воля»²⁰. Цими словами завершив свою промову Патріярх Йосиф під час святочного концерту з нагоди 50-ліття Богословської Академії, що відбувся 22 вересня 1979 року в Римі. У ній Блаженніший заохочував йти з наукою в життя, «щоб в тій єдності і єдиномислії здобути при Божій допомозі волю, право і справедливість. На сторожі цієї єдності і єдиномислія стоятиме наш патріярхат (...) – то історична наша правда (...) З тією правдою ідімо відважно вперед, пригадуючи слова Шевченка: «В своїй хаті своя правда, і сила, і воля»».²¹ Воля та прагнення свободи для свого народу були одними із пріоритетів як для Шевченка, так і для Патріярха Сліпого. Про це вимовно свідчить хоча б той факт, що під час своєї першої пастирської подорожі до Сполучених Штатів Америки Блаженніший сказав такі слова: «Яка велика радість для мене була поставити ноги на цю вільну землю Вашингтона (підкреслення наше), якого так цинив наш поет Шевченко»²².

Тут безперечно Патріярх мав на увазі поему Т. Шевченка «Юродивий» (1857), у якому поет згадує першого президента Америки як уособлення демократичних змін, що на них з нетерпінням чекає Україна:

О роде суєтний, проклятий,
 Коли ти видохнеш? Коли
 Ми діждемося Вашингтона
 З новим і праведним законом?
 А діждемось-таки колись.

Перша пастирська візита Патріярха Йосифа Сліпого до США. 21 липня 1968 року, міжнародне летовище у Філадельфії (світлина: з архівів Центру студій спадщини Патріярха Йосифа Сліпого)

Знаємо із автобіографічних джерел Патріярха Йосифа, що після Бога й України наука була найважливішою в його житті. Він рано навчився читати: «Коли настав мені шостий рік, брат Роман купив український буквар і, зимовими вечорами, зачав вчити мене читати. А коли мене записали до школи, до якої я просто рвався, то для мене читання була вже відома річ»²³. Починаючи із народної школи, Блаженніший був спочатку старанним учнем, потім - відмінним студентом, і врешті непересічним науковцем. Згадуючи про свої шкільні успіхи, Патріярх писав: «Українську мову вчив Старецький [7 класа народної школи-авт.](...) В нього мав я ноту завжди аж до матури: «відзначаючий з найвищим замилюванням»²⁴. Їх Блаженство був вимогливим в плані науки до себе та – уже як Ректор Богословської Академії у Львові та Ректор Українського Католицького Університету в Римі (УКУ) – до студентів й професорів. Засновуючи Філії УКУ в Новому світі, Блаженніший був переконаний, що «висока школа – це святиня знання і науки, і сьогодні, як і в минулому, це є найбільший скарб, який нарід має на землі»²⁵. Тема освіти та науки стала предметом численних послань, привітів, головно до студентів УКУ та його філій, та звернень Блаженнішого, у яких він неодноразово цитує слова Т. Шевченка із його послання «І мертвим, і живим...»:

Учіться, брати мої,
Думайте, читайте.
І чужому наuczайтесь,
Свого не цурайтесь.

Так, у своєму привіті з нагоди відкриття Філії УКУ в Монреалі, Канада, 23 листопада 1977 року Патріярх наголошував на необхідності плекання рідної науки як в Україні, так і на поселеннях: «Тому такою пекучою справою для українців на чужині є творити можливості *«свого навчатись і чужого не цуратись»*, розвинути рідну науку, створити рідні наукові центри, в яких наше молоде покоління пізнало б себе, свою минувшину, свою духовність»²⁶. Тільки рідна наука - в переконанні Блаженнішого – давала «основу для християнського світогляду, науки про історію, культуру і духовність нашого народу (...) щоб знали «що ми? Чий сини? Яких батьків? Ким і за що закуті? ...нагадуючи нашого Шевченка»²⁷. Поема Шевченка «Кавказ» (1845) стала лейтмотивом привіту Блаженнішого з нагоди 50-ліття Богословської Академії, виголошеного 7 травня 1980 року, у якому Патріярх говорить не лише про світлу згадку заснування цієї богословської школи, але наголошує на тому, що її ювілей є «неначе вислів про нашу живучість і живу творчість, якої не може нічого ні вбити, ні скувати, як і казав наш Шевченко, що ніхто –

- Не скує душі живої
І слова живого».²⁸

Знову ж таки, звертаючись до студентської молоді 17 червня 1977 року в Римі словами Шевченка, Патріярх вкотре наголошував на вазі освіти, стверджуючи, що «образовання треба шукати; треба хотіти й старатися, щоб знання набути. Шевченко говорив, що *дурня всюди б'ють*... бо бракує образовання! А коли є образовання, то

є і характер! [...] Де ти не будеш – знання придасться. Воно тебе піднесе. Нині числяться з образованням, а з необразованнями ні»²⁹. За основу свого твердження Блаженніший взяв вірш Шевченка «А.О. Козачковському» (1847), у якому поет описує свій шлях до науки і в якому знаходимо зокрема за цитовані Патріярхом рядки:

Благаю Бога, щоб смеркало,
Бо на позорище ведуть
Старого дурня муштровати.
Щоб знав, як волю шанувати,
Щоб знав, що дурня всюди б'ють.

Та чи не найдокладнішу аналізу творчості Т. Шевченка знаходимо у двох «Словах» Патріярха Йосифа з нагоди відкриття пам'ятників Кобзареві в Буенос Айресі 5 грудня 1971 року та в Римі при Українському Католицькому Університеті 18 червня 1972 року, на церемоніях яких Блаженніший був особисто присутній. Звертаючись до присутніх в Аргентині, Патріярх провів паралелю між життям Кобзаря та історією Руси-України: «І перші шасливі дитячі літа, і гіркі хлоп'ячі, і служба в чужих, і освободження з кріпацтва, і розквіт творчості, і заслання, і поворот – все те символи історичних етапів українського минулого. А при цьому, як усе життя українського народу і його історії в будні і свята, в горю і щастю, в славі і поневірці, так також і пронизані релігійним духом Тарасові дні і літа».³⁰ Віра в Бога була невід'ємною частиною життя та творчості Шевченка, що довів Блаженніший, цитуючи такі його поетичні твори, як «Мені тринадцятий минало», «Марина», «Заросли шляхи тернами», «Неофіти», «Мені здається, я не знаю», «Марку Вовчку», де поет звертається у своїй молитві до Всевишнього Бога та Божої Матері. Такий пієтизм Кобзаря, на думку Патріярха, є закономірний, адже «читав він залюбки «Наслідування Христа» і жив християнською, католицькою аскезою. Віра у всемогутність Божу піддержувала його, хоч часом серед болю і горя виривався крик одчаю, «немовби Бога вже не знав». Але це минало і віра в Бога брала верх в житті і творчості»³¹. Життя Шевченка – це неустанный пошук правди, за яку він боровся і загинув. Цю правду він намагався знайти «в свободі і волі, [...] в надії на воскресення України, яку так широко і ніжно любив»³². Оці дві основи – «туга за правдою і любов до України, які пробиваються з кожної його стрічки і підносять душу читача до піднебесних висот»³³ – міцно стоять на фундаменті віри в Бога. Тут, знову ж таки, зарисовується паралелю між Шевченком та Патріярхом: в ім'я правди, з любові до України та з безмежною вірою у Всевишнього кожен із них - добровільно та смиренно - приймає хрест терпіння, лжесвідоща та вигнання, щоби вкотре підтвердити біблійну істину - «нема пророка в своїй країні».

Ця тематика продовжується й у поминальному слові, що його Патріярх виголосив при відкритті пам'ятника Тарасові Шевченкові перед Українським Католицьким Університетом св. Климента Папи в Римі 18 червня 1972 року, бо, як зазначив Блаженніший, «перед ним не повинно бракувати видного образу Шевченка, як генія українського народу, речника його християнських стремлень, творчості і неustraшимої боротьби за найвищі і найблагодніші права людини і суспільного ладу, опертих на справедливості і Христових засадах моралі. [...] Його маєстатичний заклик: «Учіться, брати мої... Своєї не чужої мудрості ...» нехай нагадує кожному студентові цей не лише особистий, але і всенародній обов'язок, коли він переступає оці